

Kutná Hora - Denemark

Hradiště řivnáčské kultury (ca 3000–2800 př. Kr.)

Kutná Hora - Denemark

Ein Burgwall der Řivnáč-Kultur (ca. 3000–2800 v. Chr.)

Milan Zápotocký – Marie Zápotocká

Autoři odborných příspěvků a posudků:

J. Bílek, P. Budd, V. Čulíková, V. Hoffman a A. Hoffmanová,
R. Kyselý, L. Macháčková, A. Majer, L. Smolíková, P. Šída a J. Turek

Obsah – Inhalt

Úvod	7
1. Hradiště nad mlýnem Denemarkem u Kutné Hory: přírodní prostředí, poloha, název a historie lokality	9
2. Výzkum v letech 1980–1989	14
2.1. Metoda, průběh a dokumentace výzkumu	14
2.2. Akropole	22
2.2.1. Úvod	22
2.2.2. Sektory	25
2.2.3. Objekty	35
2.2.4. Kúlové jámy	66
2.2.5. Sondy na svazích	66
2.3. Předhradí	67
2.3.1. Rozdělení na severní, východní a západní předhradí	67
2.3.2. Sektory na severním a západním předhradí	67
2.3.3. Objekty a kúlové jámy na severním, východním a západním předhradí	71
2.3.4. Sondy č. 1–8 na východním předhradí a křížová sonda na terase pod západním předhradím	82
2.4. Fortifikační díla: palisády, příkopy, hradby a valy	87
2.4.1. Počet a poloha fortifikačních linií	87
2.4.2. Palisády	87
2.4.3. Příkopy	88
2.4.4. Hradby a valy	102
3. Denemarská ostrožna v době řivnáčské kultury	132
3.1. Archeologická situace	132
3.1.1. Podmínky výzkumu	132
3.1.2. Sídlištní a fortifikační objekty	132
3.1.3. Starší a mladší stavební fáze	150
3.2. Nálezy	163
3.2.1. Nálezový fond, nálezové situace	163
3.2.2. Keramika	164
3.2.2.1. Klasifikace	164
3.2.2.2. Datování keramiky a stavebních fází	199
3.2.2.3. Denemark a periodizace řivnáčské kultury	202
3.2.3. Kamenná broušená industrie	205
3.2.3.1. Morfologie, typologie seker, tesel a dlát	205
3.2.3.2. Tvary a typy, polotovary, pracovní či výrobní odpad, surovina. Celková charakteristika broušené industrie z Denemarku	209
3.2.3.3. Petrografické určení broušené industrie (V. Hoffman, A. Hoffmanová)	218
3.2.3.4. Otázka původu suroviny broušených nástrojů (J. Turek)	223
3.2.4. Štípaná industrie	230
3.2.4.1. Typy a surovina (L. Macháčková)	230
3.2.4.2. Nálezová situace	233
3.2.5. Ostatní kamenná industrie	234
3.2.5.1. Typy a surovina (P. Šída)	234
3.2.5.2. Nálezová situace	237
3.2.5.3. Petrografické zařazení a provenience hominových materiálů (V. Hoffman, A. Hoffmanová)	239
3.2.6. Kostěná a parohová industrie	243
3.2.6.1. Tvary a typy, surovina	244
3.2.6.2. Nálezová situace	253

3.2.7. Měděné předměty	254
3.2.7.1. Typy, datování	254
3.2.7.2. Metalografický rozbor (<i>P. Budd</i>)	254
3.3. Přírodovědné rozborů	255
3.3.1. Rostlinné makrozbytky (<i>V. Čulíková</i>)	255
3.3.2. Půdně morfologický výzkum (<i>L. Smolíková</i>)	264
3.3.2.1. Mikromorfologická charakteristika	264
3.3.2.2. Genetické zhodnocení	264
3.3.2.3. Závěr	266
3.3.3. Fosfátová analýza na severním okraji denemarské ostrožny (<i>A. Majer</i>)	267
3.3.4. Radiokarbonová data	267
3.4. Závěr: od hrazeného výšinného sídliště ke skalní pevnosti	271
3.4.1. Řivnáčská kultura, výšinná sídliště a pozice Denemarmku v sídelní síti	271
3.4.2. Stavební vývoj, ekonomika a společnost	276
3.5. Řivnáčská kultura ve východní části středních Čech	286
4. Denemarská ostrožna v před- a postřivnáčských obdobích	292
4.1. Eneolit: kultura nálevkovitých pohárů, bolerázský stupeň badenské kultury a kultura se šňůrovou keramikou	292
4.1.1. Kultura nálevkovitých pohárů (KNP) a bolerázský stupeň badenské kultury	292
4.1.2. Kultura se šňůrovou keramikou (ŠK)	295
4.2. Doba bronzová: únětická a knovízská kultura	296
4.2.1. Únětická kultura starší doby bronzové	296
4.2.2. Knovízská kultura mladší doby bronzové	300
4.3. Pozdní středověk a novověk. Otázka zániku pravěkého opevnění	302
4.4. Báňskohistorický přehled okolí hradišť Denemarmku a Cimburku (<i>J. Bílek</i>)	307
4.4.1. Lokality související s hornickým nebo hutnickým provozem	307
4.4.2. Stopy důlní činnosti na Denemarském hradišti – otázka interpretace	310
4.4.3. Závěr	312
5. Zusammenfassung	313
6. Literatura	329
7. Animal bone analysis from a Řivnáč culture horizon at the Kutná Hora - Denemark site (Kutná Hora district, Czech Republic)	
– Rozbor osteologického materiálu z objektů řivnáčské kultury na Denemarmku (<i>R. Kyselý</i>)	341
7.1. Introduction	343
7.2. Kutná Hora - Denemark site	343
7.3. Material and its dating	345
7.4. Methodology	345
7.4.1. Determination of species	345
7.4.2. Methodology of quantification	346
7.4.3. Methods for estimating the age of individuals	347
7.4.4. Methodology for gender determination	348
7.4.5. Determination of season	348
7.4.6. The metrics	348
7.5. Results	348
7.5.1. Taphonomy observations	348
7.5.1.1. Pottery vs. bones (number)	348
7.5.1.2. Preservation of bones	348
7.5.1.3. The cause of bone accumulation and charring	349
7.5.1.4. Fragmentation	351
7.5.1.5. Gnawing	352
7.5.1.6. Intentional interference and butchery practises	352
7.5.1.7. Representation of anatomical parts and import/export	355
7.5.1.8. Spatial distribution and comparison of features	365
7.5.1.9. Cultural layer	368
7.5.1.10. Articulated parts of skeletons	368

7.5.2. Zoological observation and the significance of animals	368
7.5.2.1. Overview and representation of species	368
7.5.2.1.1. Proportion of hunted and breeding (mammals)	368
7.5.2.1.2. Wild mammals	372
7.5.2.1.3. Birds, reptiles, amphibians and fish	374
7.5.2.1.4. Dalmatian Pelican in Kutná Hora - Denmark	376
7.5.2.1.5. Domestic mammals	377
7.5.2.2. Local domestication (crossbreeding) of cattle?	377
7.5.2.3. Vertebrate as sustenance	378
7.5.2.4. Frogs as sustenance	379
7.5.2.5. Non sustenance use of animals	379
7.5.2.6. Age at slaughter and gender analysis	379
7.5.2.7. Breed affiliation – body characteristics	389
7.5.2.8. Pathologies and work use of cattle	393
7.5.2.9. Ritual evidence?	395
7.5.2.10. Seasonality	396
7.5.2.11. Ecology	396
7.5.3. Human bones	397
7.5.4. Artefacts	397
7.6. Summary and conclusion	399
7.7. Souhrn	414
7.8. References	415
8. Tabulky 1–162	419